

Министерство на образованието и науката

**ФОРУМ
ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ**

I. СЕСИЯ

**София
13 септември 2017 г.**

Министерство на образованието и науката

Програма

- ❑ **12.00- 12.30**   **Откриване и приветствия**

- ❑ **12.30-12.50**   **Представяне на Концепцията Форум**
  - Цели и задачи
  - Участници
  - Полезна информация

- ❑ **12.50 – 13.20**   **Представяне на темата на Форума: Концепция за ПОО**
(Въпроси, виждания и идеи за обществен дебат)
- ❑ **13.20 - 14.00**   **Дискусия и обратна връзка**
- ❑ **14.00 - 15.00**   **Кафе пауза**
- ❑ **15.00 - 17.00**   **Тематична дискусия**

Министерство на образованието и науката

СЪЩНОСТ И ЗАДАЧИ НА ФОРУМА

Формат на широка обществена консултация с цел:

- *дискусия* по тема от значим обществен интерес;
- *достигане до консенсус* по важни обществени въпроси;
- формулиране на *препоръки*;
- работа по *конкретни мерки или проекти* за реализиране на препоръките.

ТЕМА

- Обсъждане на концептуален документ за развитието на професионалното образование и обучение в България;
- Стратегически, законодателни и организационно-административни решения и мерки.

МАНДАТ

Мярка 354: Разширяване на сътрудничеството между всички заинтересовани страни за развитие на професионалното образование и обучение
(Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г.)

Министерство на образованието и науката

Представяне на основни елементи на работата във Форума*

Инициатор – Министерството на образованието и науката, Д ПОО

Партньори, заинтересовани страни	Организация
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Държавни институции ☐ Национално представителни организации на работодатели, служители и работещи ☐ Работодатели, браншови организации ☐ Образователни институции, директори и учители ☐ Регионални управления на образованието, местни власти ☐ Младежи, НПО, експерти, родители	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Модератор ☐ 3-4 сесии на година; обобщения на резултатите от всяка сесия ☐ Кодекс на поведение: кратки конструктивни изказвания ☐ Сесии на форума: текущ протокол и документи от сесията (Секретариат/координатори) ☐ Информация за напредъка на работните групи между сесиите ☐ Информация за широката общественост

*по примера на Форума за дуално обучение

Министерство на образованието и науката

Концепция за професионално образование и обучение

Концепцията формулира визията за развитието на професионалното образование и обучение, неговите цели, принципи, приоритети, както и средствата за реализирането им.

Допринася за изпълнение на:

- Стратегията на ЕС *Европа 2020* и Националната програма за развитие: *България 2020*
- Специфичните препоръки на Съвета на ЕС към България
- Актуализираната стратегия по заетостта 2013г. – 2020 г.
- Националният план за изпълнение на Европейската гаранция за младежта 2014 - 2020г.

Подпомага:

- Актуализирането на Стратегията за развитието на професионалното образование и обучение като модерен документ за секторна политика и за разработване на План за действие за периода 2018-2020 г
- Актуализирането на законодателството в сферата на ПОО
- Разработването на ефективни инструменти и механизми за изпълнение на политиката по професионално образование и обучение.

Министерство на образованието и науката

Основните стратегически и програмни документи, на които се основава Концепцията, са:

- Стратегия за развитието на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015-2020 г.
- Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 г.
- Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България, 2014-2020 г.
- Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017-2021 г.
- Нова програма за уменията в Европа/New Skills Agenda
- Пътеки за повишаване на уменията/Upskilling Pathways
- Рамка за сътрудничество „Образование и обучение 2020“/Strategic Framework Education and Training 2020

Национален и глобален контекст

Визия

Професионалното образование и обучение осигурява развитието на уменията на млади и възрастни за заетост и добър жизнен стандарт, като предоставя широки, равнопоставени, гъвкави и качествени възможности за професионално усъвършенстване през целия живот

Цели

Създаване на оптимални възможности за учещите за учене с цел реализация в икономиката и обществото

Формиране и повишаване на качествени знания и умения и професионална квалификация

Постигане на високи резултати на ПОО на пазара на труда

Прилагане на устойчива и ефективна секторна политика за развитие на уменията в съответствие с потребностите на лицата, икономиката и цялото общество

Приоритетни области

Принципи

Средства за постигане на целите

Резултати

Насочване към професионално образование и обучение

Структура и съдържание

Професионално обучение за възрастни

Учители и преподаватели

Система за осигуряване на качеството

ДОС /професионални квалификации/Списък на професиите

Професионално образование и обучение и пазара на труда. Дуална система

Управление и координиране на системата

Партньорство и сътрудничество

Качество и ефективност

Достъпност и гъвкавост

Европейско сътрудничество

Информация и анализи

Административно-организационни мерки

Законодателство

Финансови мерки и стимули

Комуникационни средства

За учещи

За работодатели

За икономиката и обществото

Министерство на образованието и науката

I. Приоритет/Област на действие: Насочване към професионално образование и обучение/професионално и кариерно ориентиране и консултиране

2015: 52.6% от завършващите средно образование са в професионални училища/паралелки (47.3% в ЕС)!

2017: за 82% от записаните след първи и втори етап на класиране след VII клас професионалното образование е било първи или втори избор!

- ❑ *Осигуряване на достъпни и качествени услуги за кариерно ориентиране на ученици и възрастни за информиран избор на образование, обучение, професионално и кариерно развитие:*
  - *Изграждане на система за кариерно ориентиране;*
  - *Създаване на инструментариум за диагностика на способности и наклонности .*
- ❑ *2020: делът на придобилите СПК в широките области „Информатика“, „Техника“, „Производство и преработка“ и „Архитектура и строителство“ да бъде най-малко 60% (Цел на България 2020)*
- ❑ *Превръщане на професионалното образование в привлекателна възможност: Повече и “по-добри ученици” в професионално образование!*

Маркетингова стратегия на Европейската асоциация на заварчиците:

From Welding “dirty, dangerous, dusty” to “Welding cool, clean and clever”!

Министерство на образованието и науката

II. Приоритет/Област на действие: Структура и съдържание

Какво, колко и къде да се учи?

Професионално образование – само в средна степен?

Прием по специалности?

Колко английски и музика, колко професионална подготовка?

Колко теория, колко практика?

Кратки пътеки?

Разнообразни пътеки?

Пренос на кредити към други специалности и в друга степен?

Експанзия на ПОО надолу и нагоре по вертикалата:

Формиране на професионални умения и преди гимназиална степен?

Какво е „висше професионално образование“ – higher VET и има ли то почва у нас? Или само колежанско обучение след средно – преди висше?

92 варианта на рамкови документи?

3 в 1: училище, фирма, университет?

Министерство на образованието и науката

II. Приоритет/Област на действие: Структура и съдържание

И някои предложения:

- „Подготовка за професионално образование“?*
- Широкоспектърна подготовка и професионални умения на високо ниво за „професиите на бъдещето“*
- Професионално „образование“ след средно образование?*
- Хоризонтална проходимост между видове подготовка, училища и професии; кратки пътеки във висшето образование за специалисти с професионална квалификация*
- ПОО е за всеки! Разнообразни пътеки и предлагане; гъвкава система за мотивиране и професионално обучение на застрашени от отпадане и преждевременно напусналите училище*
- ПОО и иновации? ПОО и национални задачи?*
- Нови модели на сътрудничество между професионални гимназии, други обучаващи институции в професионалното обучение, висшите училища и бизнеса*

Министерство на образованието и науката

III. Приоритет/Област на действие: Професионално обучение за учащи 16+

Защо ПО за 16+?

- Най-бързият начин да се задоволят потребностите от специалисти с определена квалификация, за която в момента няма предлагане на пазара на труда;
- Преждевременно напуснали училище, 2016 г: 6320 от I-IV клас, 8177 от V-VII клас и 6632 – от IX-XII клас;
- Добър нетен ефект и възвръщаемостта от обучение на учащи от групата 16+:
34.3% при лица с намалена трудоспособност; 16.3% при младежите до 29 години; 14.6% при лицата с начално и ниско образование; 13.6 % при лицата над 50 годишна възраст

И някои предложения:

- Оценка на ролята на училищната система за осигуряване на професионална квалификация на лица, навършили 16 г.
- Създаване на инициативи и програми от типа „Нов шанс“ за завръщане към учене и увеличаване на броя на учащите 16+
- Повишаване на качеството в ПО посредством финансирането на програми, обвързани с краткосрочни прогнози за потребности от специалисти на пазара на труда
- Синхронизирани дейности на образователните политики, активните политики на пазара на труда и политиката за социално подпомагане
- Информирание за ползите от повишаването на уменията и осигуряване на стимули за най-слабо мотивираните лица.
- Европейско сътрудничество: Инициатива „Пътеки за повишаване на уменията“ ; Еразъм+

Министерство на образованието и науката

IV. Приоритет/Област на действие: Учители и преподаватели в ПОО «Качеството на образованието никога не е по-високо от качеството на преподавателите.»

От анализите и статистиката:

През учебната 2014/2015 г. преподавателският състав в професионални гимназии и колежи е 12 482. До 2020/21 г. ще се пенсионират над 50% от тях.

Липсва система за подобряване качеството на обучението по професионална подготовка, възможности за кариерно развитие на учителите и стимулиране включването на млади специалисти като учители по професионална подготовка в системата на професионалното образование. *(Одитен доклад на Сметната палата)*

И някои предложения:

- ❑ *Разработване на системен подход за формиране и надграждане на компетентностите на учители и преподаватели по ПОО: от анализ на потребностите през начално, въвеждащо, поддържащо, надграждащо обучение; стимулиране на млади специалисти да изберат учителската професия*
- ❑ *Повишаване квалификацията на учители и преподаватели в ПОО в реална работна среда*
- ❑ *Създаване и регламентиране на механизми за партньорство и споделяне на отговорностите за професионалната подготовка на учители и преподаватели в ПОО между училище, бизнес и висше училище.*

Министерство на образованието и науката

V. Приоритет/Област на действие: Осигуряване/Управление на качеството

- Регламентиране на цялостен подход за осигуряване на качеството (вкл. и в професионалното обучение за възрастни).
- Устойчиво повишаване качеството, ефективността и съответствието на професионалното образование и обучение с потребностите на пазара на труда чрез:
  - ✓ Създаване на инструменти за хармонизиране на учебното съдържание с изискванията на пазара на труда относно компетенциите на работната сила;
  - ✓ Осигуряване на съвременна материална база и училищна среда.
- Повишаване на капацитета за осигуряване и управление на качеството на ПОО на системно ниво и на ниво доставчик за учители и преподаватели, институции от сферата на ПОО, работодатели

Министерство на образованието и науката

VI. Приоритет/Област на действие:

Професионални квалификации, ДОС, Списък на професиите в ПОО

Сега: България е на четвърто място по най-голяма необходимост от подходяща работна сила след Унгария (27,2%), Великобритания (17,5%) и Полша (15,8%); 30% от съществуващите днес професии не са съществували преди 20 г

Утре: Една и съща професия сега и за в бъдеще ще изисква различен набор от умения; Уменията трябва да помагат на хората да преминават от обучение към заетост и обратно, както и от една степен на образование в друга и от една страна в друга.

Как да оптимизираме връзката между уменията, необходими на работодателите и „единиците резултати от ученето“ в държавните образователни стандарти?
Какви професии?
Колко професии?

И някои предложения:

- ❑ Намаляване на разминаването на търсенето и предлагането по отношение на вид и нива на умения и квалификации (т.нар. Skills mismatch) по отрасли, региони, степени на образование и професионална квалификация; Преразглеждане на механизма за актуализация на ДОС;
- ❑ Преразглеждане структурата и механизмите за актуализиране на Списъка на професиите в професионалното образование и обучение

Министерство на образованието и науката

VII. Приоритет/Област на действие: ПОО и пазара на труда. Дуална система на обучение

Недостигът на кадри с професионално образование и времето и ресурсите, които работодателите и работниците отделят за компенсиращо професионално обучение, поради ниски нива на уменията, или разминаване на съществуващото предлагане на умения с очакванията на пазара на труда (общ пробем в европейски план) се определят като основни слабости и пропуски в професионалното образование и обучение в България.

“Липсва единна система за планиране на държавния план-прием на основата на проучване, идентифициране и прогнозиране на потребностите от професионално образование и обучение (ПОО) и работещ механизъм за сътрудничество с организациите на работодателите, браншовите и отрасловите организации на работодателите и общините, което поражда риск от необвързаност с реалните потребности на пазара на труда.“

“Няма действаща система за проследяване реализацията на учениците...” *Източник: Одитен доклад на Сметната палата*

И някои предложения:

- ❑ *Разработване на партньорски механизми за обвързване на „търсенето“ и предлагането в началото на обучителния процес*
- ❑ *Въвеждане на надеждни механизми за обратна връзка между резултатите от професионалното образование и обучение и изискванията на потребителите*
- ❑ *Разработване на методология за проследяване на реализацията на завършващите*

Дуална система на обучение

Програма за управление на правителството

Цел 99: Развитие на професионалното образование в партньорство с бизнеса чрез активно въвеждане на дуалната система – обучение чрез работа. Кариерно ориентиране на учениците чрез стабилни партньорства с родителите, висшите училища и бизнеса.

В партньорство с бизнеса, МОН и МТСП - разработване на трудов договор за дуално обучение. Разписване на нормативните правила относно здравноосигурителните, данъчните, застрахователните отношения между работодателите и учениците. Създаване на регистър с предприятия, които желаят да участват в процеса на дуално образование.

Българско председателство на Съвета на ЕС: Препоръка за Рамка за качеството на дуалното обучение

Министерство на образованието и науката

VIII. Приоритет/Област на действие Управление и координиране на системата

Подкрепа на развитието на мрежата от професионални гимназии и паралелки с професионално обучение в съответствие с развитието на икономиката и нуждите на българския бизнес. Насочване на финансирането към осигуряване на специалисти с текущ и очакван недостиг на пазара на труда.

Разширяване на сътрудничеството между всички заинтересовани страни за развитие на професионалното образование и обучение в контекста на ученето през целия живот.

**Прилагане на системен
подход**

Създаване на управленски капацитет на системата на национално, регионално и местно ниво

Обвързване на професионалното образование и обучение с останалите образователни сектори и със сродните политики в социално-икономическия сегмент

Министерство на образованието и науката

Комуникационно заглавие на Концепцията?

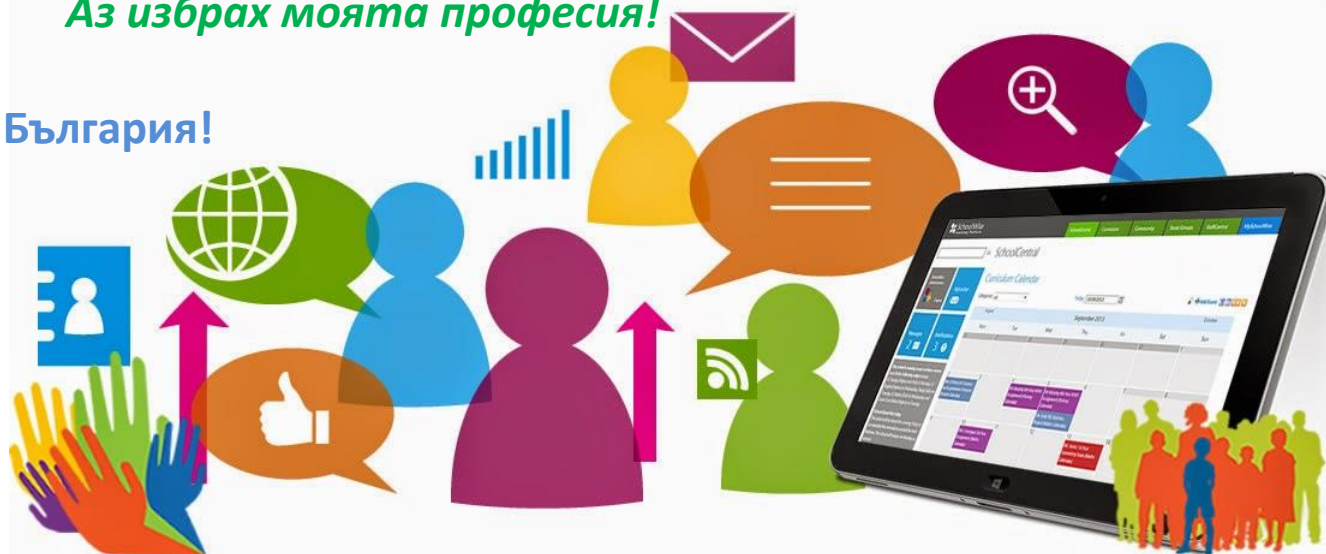
Превръщане на професионалното образование и обучение в привлекателен избор

Открий своя талант!

Аз избрах моята професия!

Уча, за да работя в България!

Министерство на образованието и науката

Детайлен график на дейности за обсъждане и представяне на Концепцията за Професионално образование и обучение

Обсъждане на Концепция за ПОО	Дата	Уточнения
Министерства, агенции (експертен формат)	29 август 2017	получена обратна връзка, отразени коментари
Работодатели	5 септември 2017	Дискутирани теми: 1. Обща информация за дуално обучение 2. План-прием 2017/2018
Форум на Професионалното образование и обучение – I сесия	13 септември 2017	Представители на заинтересовани страни
Регионални срещи	септември – октомври 2017	София – 26 септември Враца – 27 септември Ловеч – 2 октомври Шумен – 3 октомври Сливен – 12 октомври Хасково – 13 октомври
Форум на професионалното образование и обучение - II сесия	20/21-22 ноември Седмица на професионалното образование и обучение в България	Представяне на финален вариант на Концепцията

Министерство на образованието и науката

Тематични дейности и проекти по ПОО приоритети

Област на политика:

Политика в областта на всеобхватното, достъпно и качествено предучилищно образование. Учене през целия живот.

Подпомогната от:

- Проекти по Еразъм +
- Проекти по ОП РЧР и ОП НОИР
- Подкрепа от Службата за подкрепа на структурните реформи
- ПОО и пазара на труда: Тематична дейност със Седефоп за прогнозиране на потребностите
- Проект с Организацията за икономическото сътрудничество и развитие (предстоящо)

Министерство на образованието и науката

Следваща сесия

в рамките на

Европейска седмица на професионалните умения

Save-the-date

20-24 November 2017

**DISCOVER
YOUR TALENT!**

European Vocational Skills Week